

JUHLAJULKAISU

**SUOMALAINEN
LAKIMIESYHDISTYS**

1898 · 22/10 · 1948

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

TOIMITUSKUNTA:

AARNE REKOLA

V. MERIKOSKI

TAUNO TIRKKONEN

ILMARI MELANDER

TYRVÄÄN KIRJAPAINO OY - VAMMALA 1948

ISSN 0356-7222

ISBN 978-951-855-702-2 (PDF)

Frans Oskari Lilius

1871—1928

— Oli myöhäissyksyn päivä v. 1889. Hämeenlinnan lyseon pojilla oli tavanmukainen aina hyvin tervetullut ns. luistinelupansa ja sitä nauttimassa heitä nyt oli mustanaan Vanajaveden jäällä kaupungin vieressä. Me pikkupojat — olin puolestani ensimmäisellä luokalla — olimme omissa ryhmissämme ja yläluokkalaiset ylhäisesti erillään omissaan. Siinä telmiessämme huomiomme kiintyi solakkaan, siromuotoiseen nuoreen mieheen, joka jostakin etäämpää ilmestyi näköpiiriimme ja nyt luistellen läheni. Tällä nuorukaisella oli päässään pieni tasapohjainen kalottilakki, yllään kaulaa myöten napitettu takki, alaruumiin verhona mustat tarkoin ihoa myötäilevät trikoohousut sekä jaloissa hienot luistinkengät ja niiden alla välkkyvät luistimet, joiden avulla hän reippain liikkeen, kädet huolettomasti selän takana, hyvää vauhtia kiiti ohitsemme, — loistavana, pikkupoikien mieliä tenhoavana ilmestyksenä. Alaluokkalaiset olivat tarkoin selvillä siitä, kuka yläluokkain pojista kukin oli, ja niinpä mekin tiesimme, että tuo hieno nuorukainen oli kahdeksannen luokan oppilas Frans Oskar Lilius. Ei hän tietenkään ohittaessaan meihin silmäystäkään luonut emmekä me toki sellaista olleet ajatelleetkaan, sillä olivathan yläluokkalaiset meidän »kraparistien» rinnalla jo oikeita herroja, joilta meikäläisen ei sopinut mitään huomiota odottaa. —

Tämä on allekirjoittaneen ensimmäinen muistikuva Frans Oskar Liliuksesta, ja tuon kuvan antama vaikutelma: sirous, virkeys ja ripeys on sitten aina myöhemminkin tuntunut vastaavan Liliuksen henkilöllisiä ominaisuuksia toisella ikäkaudella ja toisissa olosuhteissa, jolloin hänestä oli tullut tunnettu lakimies, virkamies, eduskunnan ja hallituksen jäsen ynnä monissa komiteoissa ja muissa luottamustehtävissä koettu toimihenkilö.

Frans Oskar Lilius syntyi 15/4 1871 papin poikana Kangasalla, jossa hänen isänsä oli kappalaisena. Hän sai alkuopetuksen Tampereella, josta siirtyi Hämeenlinnan silloisen normaalilyseon neljännelle luokalle syksyllä 1885, tuli ylioppilaaksi Hämeenlinnan lyseosta 22/5 1890 sekä suoritti sen jälkeen melkein päivälleen kahta vuotta myöhemmin fil. kand. tutkinnon ynnä sittemmin lakit. kand. tutkinnon 17/12 1896. Oleskeltuaan opintojaan varten ajoittain myös ulkomailla hän v. 1903 julkaisi testamentin muotoa käsittelevän väitöskirjan, jonka julkinen tarkastus tapahtui 18/12 1903. Väitöskirjassaan Lilius asettui vastustamaan sitä lähinnä *Palménin* ja myöhemmin *Olivecronan* esittämää käsitystä, että testamenttia periaatteellisesti oli pidettävä legaaliseen perimysjärjestykseen verraten poikkeuksellisenä jäämistön siirtymismuotona ja että sitä niin ollen oli aina tulkittava stricte, siis perillisen ja testamentinsaajan välisessä riidassa, epäselvässä tapauksessa, perillisen hyväksi. Tämä Liliuksen kanta, jonka sittemmin myös *Chydenius* omaksui, on epäilemättä sopusoinnussa sen ankaraa muodollisuutta vierovan ja sen sijaan asialliseen totuuteen pyrkivän lainkäytön harrastuksen kanssa, joka oli Liliukselle ominaista hänen toimiessaan korkeimman tuomioistuimemme jäsenenä. Tässä asemassa, jonka hän oli saavuttanut tullessaan 3/4 1917 senaatin oikeusosaston senaattoriksi ja sittemmin Korkeimman oikeuden oikeusneuvokseksi, samoin kuin muussakin toiminnassaan, hän osoitti myös sosiaalisesti valveutunutta mielialaa, jonka ilmauksena saanee pitää mm. hänen toimintaansa Kansanvalistusseuran johtokunnassa. Kun allekirjoittanut v. 1923 tuli esittelijäksi Korkeimpaan oikeuteen, oli Lilius sen vireimpiä ja eloisimpia, mutta myöskin mielipiteen ilmaisuissaan suorasukaisimpia jäseniä. Hänestä on eräässä jälkimaininnassa sanottu, ettei hänen ulkokuorensa ollut »särmiä vailla», ja sattuiapa kylläkin, että yksi ja toinen esittelijä, jopa joskus varsinaiset virkatoveritkin, oikeusneuvokset, saivat noiden särmien terävyyttä tuta. Tähän vaikutti kuitenkin osaltaan — ja ehkäpä suureltakin — se, että Liliusta jo silloin rasitti se ankara tauti, joka myöhemmin oli vievä hänet ennenaikaiseen hautaan ja jonka tuskalliset kohtaukset häntä usein istuntojenkin aikana vaivasivat. Oli surullista nähdä, miten tauti kaikesta hoidosta huolimatta vuosi vuodelta yhä kovemmin kouristi tätä niin ripeätä miestä, kunnes syyskesällä v. 1928 Liliuksen palattua kotiin ulkomaalta, josta hän vielä oli koettanut apua etsiä, oli ilmeistä, ettei hänellä enää

voinut olla pitkältikään elon aikaa. Hän kesti kuitenkin sen vuoden jouluk. 12 p:ään, jolloin kuolema tuli, epäilemättä vapauttajana kärsimyksistä.

Frans Oskar Liliuksen elämäntyö ei rajoittunut korkeimman tuomioistuimen jäsenyyteen, vaan se ulottui monille aloille varsinaisen lainkäytön ulkopuolelle. Lakimieheessä on v. 1928 siitä tehty selkoa (ss. 209 ja 287) eikä sen vuoksi ole tarpeen silloin jo julkaistuja tietoja tässä toistaa. On kuitenkin syytä korostaa, että hänen sydäntään hyvin lähellä olivat aina Suomalainen Lakimiesyhdistys ja sen aikakauskirja, joiden hyväksi hän uhrasi paljon työtä ja huolenpitoa. Lokak. 27 p:nä 1928 vietetyssä yhdistyksen 30-vuotisjuhlassa hänet kolmen muun ansioituneen kansalaisen ohella kutsuttiinkin yhdistyksen kunniajäseneksi. Lakimiesyhdistyksen etua tarkoittavaa harrastusta ilmaisee myöskin Liliuksen omaisuudestaan tekemä jälkisäädös, jossa hän määräsi yhdistykselle annettavaksi 100.000 mk pysyväksi rahastoksi, minkä korkovaroilla oli avustettava yhdistyksen jäsentä, joka valmistautui lakit. lisensiaattitutkinnon suorittamiseen, etupäässä sellaista, jolla pääaineenaan oli siviilioikeus.

Wäinö Kannel.